

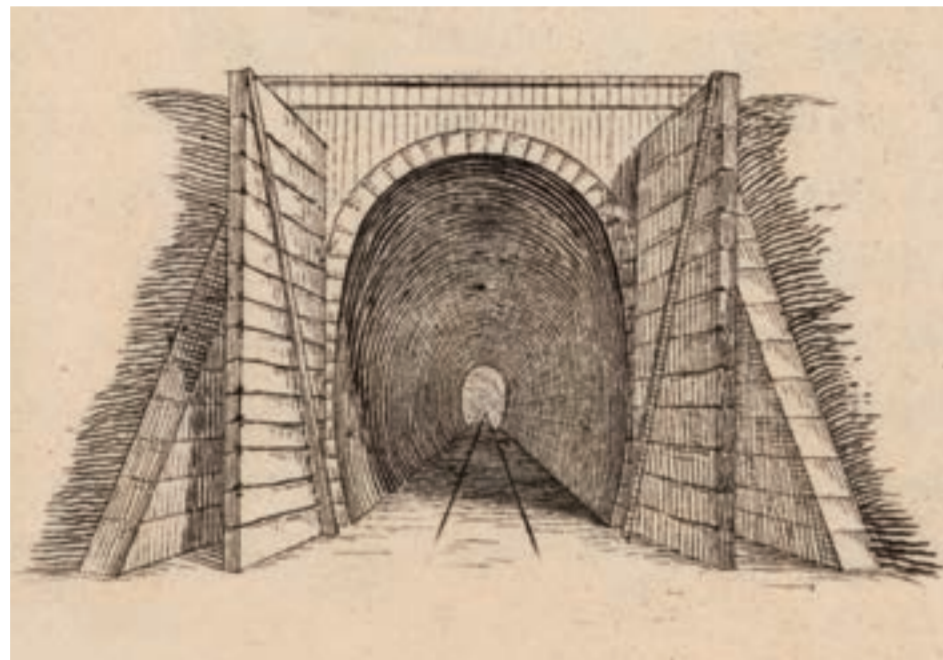
Sint-Barbarakapel en de spoorwegtunnel van Kumtich

De geschiedenis van deze kapel is onlosmakelijk verbonden met die van de voormalige spoorwegtunnel van Kumtich. De bouwers van de tunnel richtten de kapel op, als dank aan St-Barbara voor de bescherming tegen ongelukken.

Houten beeld van Sint-Barbara (in de kapel)
© RLZH

Eerste spoorwegtunnel van België

Oostelijke ingang van de voormalige tunnel, nabij de Sint-Barbarastraat

Westelijke ingang van de voormalige tunnel, nabij Medekersveld

Bron: Atlas Pittoresque des chemins de fer de la Belgique, A. Wauters, 1840

De tunnel heeft een bijzondere plaats in de spoorweggeschiedenis. Het was namelijk de eerste spoorwegtunnel van België en zelfs van het Europese vasteland!

De tunnel werd gebouwd in 1835-1837, was 925m lang, 4m breed en 5,5m hoog. Hij was met baksteen bekleed, die vermoedelijk ter plaatse werd gebakken. Ook waren er 15 luchtschachten en 2 wachterswoningen.

Het bouwwerk lag op slechts 200m van de kapel, van aan de huidige brug van de Sint-Barbarastraat tot iets voorbij Medekersveld (richting Roosbeek).

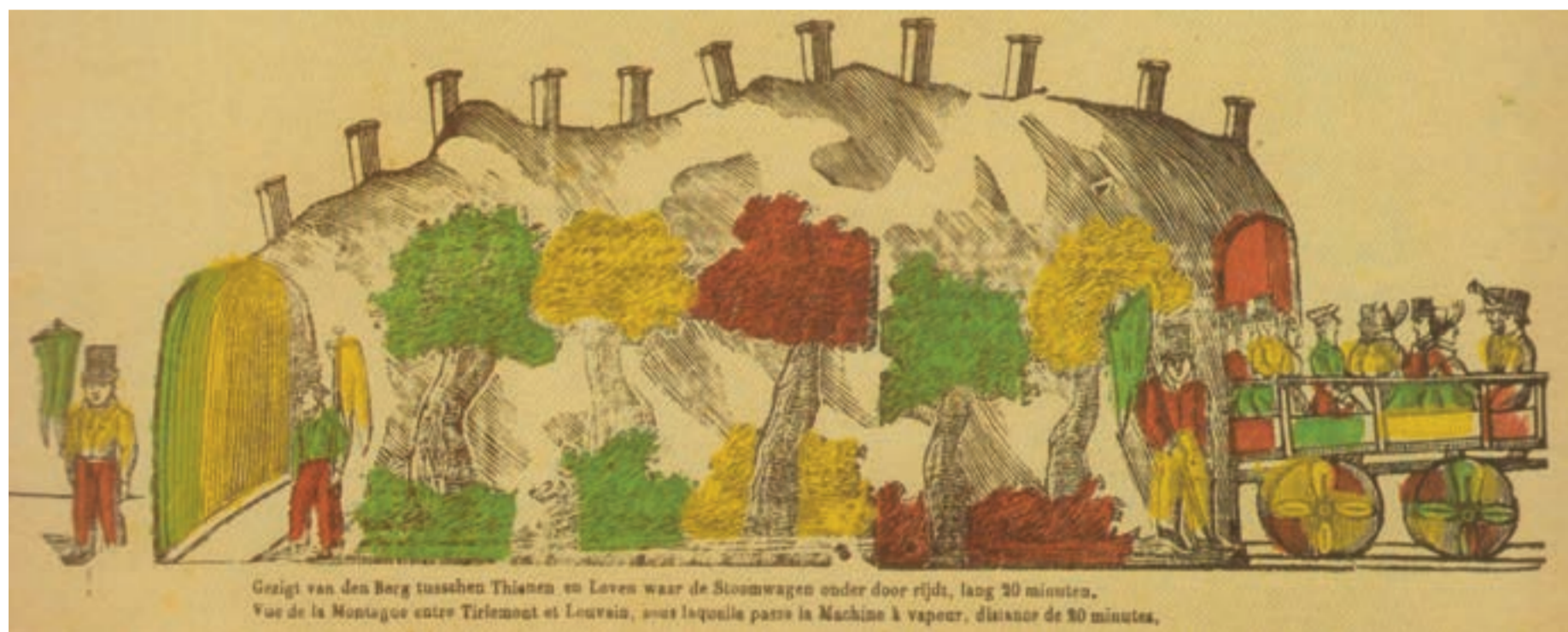
Bouw van de kapel

Handgekleurde pentekening uit 1984 (© Pierre Bruyninckx)

De kapel werd gebouwd in 1836-1837 door de arbeiders die ook de tunnel bouwden. Ze werd opgericht ter ere van Sint-Barbara, niet toevallig de patroonheilige van de mijnwerkers en gevaarlijke beroepen. De grond voor de kapel werd ter beschikking gesteld door de familie Tassin, die tot in 2016 eigenaar bleef van de kapel.

Feestelijke opening

Detail uit een reclameprent voor de IJzerenweg © Collectie Guy Bertrand, Mechelen

Op 21 september 1837 werd de spoorlijn Leuven-Tienen feestelijk ingewijd, met hoge genodigden die het traject per spoor aflegden. Het moet een hele ervaring geweest zijn door de tunnel te sporen. Getuige hiervan volgende beschrijving:

"De trein gaat dit hol binnen als een zwaard zijn schede. Eén enkel spoor. De breedte en de hoogte van het gewelf zijn op maat van de rijtuigen gebouwd. Zo ge uw hoofd een beetje te ver zou uitsteken, zou de bakstenen muur het als een rasp schrapen. Een overdonderend lawaai, gelijk aan duizend onweders is hier te horen. Temidden van deze duisternis, donkerder dan de nacht en af en toe opge-licht door een uitgebraakte genster, voel je de snelheid om je oren fluiten. Het is alsof je een onmetelijke afgrond inglijdt op weg naar het middelpunt van de aarde. Maar gelukkig duurt dit alles niet lang. Na drie minuten aanschouw je weer het daglicht. De tunnel is gepasseerd."

Instorting van de tunnel

In 1842 startte de bouw van een tweede tunnelkoker. De nieuwe koker was hoger en breder en lag vlak langs de bestaande. De bouw verliep helaas niet zonder slag of stoot. Na meerdere instortingen van het gewelf verliet men het idee van de tunnels. Bovenop de brokstukken van de ingeslagen tunnel legde men 2 sporen aan in open sleuf. De heuvel werd hiervoor afgegraven tot de huidige steile taluds. Naar verluidt droegen Luikse mijnwerkers hierbij de aarde in manden op de rug.

Spoorwegbedding ter hoogte van voormalige tunnel (foto 14/06/2017, vanop brug St-Barbarastraat)
© RLZH

Zoek de fout

Op de Gobertangesteentekening boven de deur staat volgende Latijnse tekst: "hoc aedificatum fuit ab operariis viarum ferrearum et subterraneae - St BARBE Ora Pro Nobis - ANNO 1836" Dit wil zeggen: "Dit kappelletje werd door de arbeiders van de ijzeren weg en van de tunnel gebouwd - in het jaar 1836 - Heilige Barbara bid voor ons". Merkwaardig is dat het jaartal 1836 niet overeenkomt met het chronogram. Als je de Romeinse cijfers (hoofdletters, rood) in de Latijnse tekst optelt kom je aan 1837 (M = 1000, D = 500, C = 100, V of U = 5, I = 1).

Restauratieproject

In 2016 kocht de familie Pittomvils-Devadder de kapel, om dit fraai stukje erfgoed in ere te herstellen. De projectop-roep '360° erfgoed' van de provincie Vlaams-Brabant bood een opportuniteit voor de financiering van de herstelmaatregelen. Regionaal Landschap Zuid-Hageland coördineerde de werken.

De restauratie van de kapel (2017) omvatte het volledig heropvoegen van de muren met kalkmortel, vervangen van beschadigde bakstenen, plaatsen van nieuwe zinken dakgoten, ontroesten en verven van metalen kruis en hekwerk, ... Ook de directe omgeving werd verfraaid met extra groen, een boomschorspad en een nieuwe zitbank.

Slechte toestand van de kapel vóór de restauratie (foto 09/02/2016) © RLZH

De restauratie van de kapel is een initiatief van Regionaal Landschap Zuid-Hageland en de familie Pittomvils-Devadder, in samenwerking met de provincie Vlaams-Brabant (dienst erfgoed), Monumentenwacht Vlaams-Brabant, de Vlaamse Landmaatschappij en de Stad Tienen

